

HALVÁNYULÓ NYOMOK

— *Regényrészlet* —

HOLTI MÁRIA

Az átszédelt délután mintegy kapóra jött, rendezgetni bizonyos számadásokat, múltat és jövődőt illetően; vagy még jobban összekeverni azokat, hogy az árulók megijátszott könnyedségével sétáljak vissza jóval éjjél után a szállásunkra, számítva arra, hogy fiatal mama már javában horkol, és így megúszom a kései óra magyarázgatását. Másnap úgyszólván elkerülhetetlenül, Miro lesz a téma.

Hogy tévedtem, ezt csak akkor tudtam meg, mikor a macskák mellett elhaladva óvatosan lenyomtam a kilincset. A villany ég, fiatal mama és Miro az ágy szélén kuporog, és nagyon halkán, nagyon szaporán beszélget. Pont akkor nyitottam be, amikor Miro a szentségelesnél tartott:

— A szentségit, ezt nézd meg, még el nem felejttem.

Zakója belső zsebében kotorászik; mivel így először nem találta meg, amit keresett, módszeresen kirámolta zsebeit az ágyra, kettejük közé. Elképesztő mennyiségű kacat került elő, többrendbeli bicskák, gyűrött, mutogatásban elhasznált fényképek, nagy halom igazolvány.

— Ezeket meg minek hurcolod magaddal? — veti oda fiatal mama, de Miro szemmel láthatóan nem hallja, rám emeli gyűrött tekintetét, kezében egy nyolckrét hajtott újságlap:

— Hát te?

— Nem is tudtam, hogy ilyen késő van — hebegtem ügyetlenül.

— Gyerekem — emeli tekintetét egyre följebb —, nem fontos föllentgetni, az ember legyen mindig határozott — és néz, olyan áthatóan, mint aki tudja, hogy örök érvényű dolgokra célzott, és legfőbb ideje, hogy kézbe vegyen, a maga módján. Ez a maga módján pedig az egyetlen lehetséges módozatot jelenti valamennyi meg-

levő módozat közül. — Azt hiszem, az a fajta vagy, akire ráférne már egy erős kéz. Kötődni kéne valahová.

— Jól monddod — kottyant közbe fiatal mama —, én is ezt mondtam mindig. De az falra hányt borsó! Egy erős kéz, hogy ne lödörögjön már annyit a világban. Olyan ez, mint az ördögszékér...

— ... az! A lába meg az esze? — horkan Miro, és látom, végre olyan hangokat pendítettek meg, melyek látszólag semleges területen rezonálnak ugyan, de példa a mellébeszélésre.

— Milyen jól monddod! — törleszkedik fiatal mama, míg gondolatban végigfut bennem a képsor, mint gyenge áram esetén a felülről lefelé folyó tévéképek: megint a fenti légypiszkos szoba, amikor a legyeket figyeltem bebugyolált feje mögött, a szenteltvíztartó szélén, míg ferdén besütött a szeptemberi nap, szanaszét gyógyszerek. Az ajtót támasztva figyelem és hallgatom a fejleményeket. Hajnali kettő; a kuruzsló egyszerre százdrangú témánál is százdrangúbbá vedlett számomra, akárcsak a rokonok áskálódása vagy nagybátyám feleségének pökhendisége.

— Tudod — sóhajt Miro —, mintha Ilija volna, csak éppen más csomagolásban. — A tenyerét vizsgálgatja. — Az volt ilyen érthetetlen meg értetlen. Azt hitte, mindenki úgy táncol, ahogy ő furulyál. Az aztán nem átalotta leköpní, azt, akinek egy félórával azelőtt a lelkét is odaadta volna. Stefka, én mondom neked, az ilyenek — és felém biccent —, az ilyenek csak a maguk életét keréserítik meg.

— Mintha nem ugyanezt mondtam volna én is! — rezgi a reférent fiatal mama —, de azért eltehetnénk magunkat holnapra. Te, Miro, majd megalszol a másik ágyon, mi meg itt — int felém — meghúzzuk magunkat. Hogy szavad ne felejtsem, Iliját említetted. Csak nem láttad?

— Hát látni, azt láttam. Nem is olyan régen, az állomáson szaladtunk össze. Édes Miróm így, édes Miróm úgy, a nyakamba ugrott, mindjárt le is telepedtünk a talponálló fűtőtestére. Éktelenül vágtak a bordák, hosszan fészkelődtünk, mire Ilija fölrántott, végigterítette a kabátját. A külső zsebében kezd kotorászni, és úgy intézi, hogy egy alig pár hónapos gyerek fényképe akadjon a kezébe. Nézi ezt a képet az én Ilijám, nézi azt a kicsi képet, odatolja az orrom alá, akkor pont olyan rendesnek látszott, mint bárki más, te vagy én, de inkább én, szóval egészen normálisnak látszott, és

azt mondja: — Nézd meg, komám, egy Miróm. láttál te már ilyet? -- Már hogyan láttam volna — mondom. — Dehogyan láttál, komám, édes egy Miróm — így Ilija —, micsoda egy gyerek ez, folyton sír meg nevet, mást nem is tud, csak sírni meg nevetni, hallottál már ilyet? — Később meg ezt kérdezi: — Azt tudod-e, mi lesz ilyen folyton síró vagy nevető gyerekből? — Mondom, már honnan is tudnám, nincs az a kép hátára géppel odaírva, hogy mi lesz az ilyenekből, akik csak sírni meg nevetni tudnak, de nem akartam nagyon belemenni a találgatásba, tudod, milyen érzékeny Ilija. Az ilyenekre csak rá kell hagyni az indulatot, különben megette a fene. Ilyen szépen elrendeztem magamban, de Ilija csak köti az ebet, nem hagyja abba, kerülgeti a kását, magyaráz, már a csaposok meg a cigányok is odanézték: — Nagy franc, ha nem tudnád. Ez lesz az, aki majd a véce zsinórján mászkál le-föl, mint a majom, és aki majd éppen akkor dugja el a kártyát, amikor a legjobb lapok járnak, képzeld, komám, eldugja a zsupát, te meg majd térden állva könyöröghetsz, de nem használ se fenyegetés, se ígéretetés, se le nem kenyeresheted, így múlik majd el az este, akár az éjjel is, de csak nem adja elő a kártyát, hogy kitoljon velünk. — Erre már aztán én se mondhattam mást, mint hogy én is ugyanezt látom ezen a képen, hajszála ugyanezt, meg még azzal is megtoldottam, hogy amikor Ilija majd a legjobb kedvében lesz, akkor ez a gyerek kihívja a temetkezőt, hogy mértéket vegyen róla, mert bizony ilyen természete lesz.

Ez, a toldalék, mintha tetszett volna Ilijának.

Néztem fiatal mamát, ahogy a tenyerébe bóbiskolt, ahogy időnkint felrebbent és illedelmesen hümmögött, akár a gyárat az éjjel körbejáró örök, akik bizonyos helyeken meg-megnyomnak egy csengőt, jelezve, hogy talpon vannak, nem alszanak. Magáról beszéltem volna Mirót, de ő egyre csak másokról beszélt, és úgy dicsekedett a mások eredményeivel, akár a magáéival, mert neki is megvolt az a szokása, hogy vagy nevetett vagy sírt, de erről nem volt tudomása, egyedül neki nem; vagy nevetett vagy sírt, csak éppen közömbös nem tudott lenni egy másodperc töredékéig sem; arra született, hogy a legfőbb jó szolgálatában angazsálja magát, fenntartva az időnkénti becsapottság jogát is. Az egész meséből csak az nem derült ki, hogy kié az a gyerek, mindegy; Miro az

ilyen és hasonló részletkérdésekre nem szokott sokat adni, mert Miro mindig országos méretekben gondolkodik, ezért olvas annyi újságot is, és néha az volt az érzésem, hogy egy-egy mondata beillett volna bármelyik elhúzóddó nemzetközi tárgyalás több hónapos summázatának. Ami nála mindössze egy szabatos vagy nagyon pongyola tőmondat.

Hajnalfelé Miro, mikor a tárgyak már a pisle villanygő ellenére is határozottabb körvonalakat kezdtek öltetni, hajnalfelé azokról a társairól beszélt, akik jobb fizetés reményében hagyták ott a bányát, és nyugatra szédelegtek. Nagylelkű volt; menjenek isten hírével, eliesznek űk nélkülük is, a gyerekek nőnek, azok majd másképpen látják a dolgokat, más színben, más megvilágításban, hiszen az itteni szénpor is fekete. Akárcsak másutt.

Tessék, megint a témánál voltunk, hogy hívták őt vezető posztra is, csak hogy akkor a termelés látta volna a kárát, ezenkívül le kellett volna mondania az időnkénti pofázás lehetőségéről, mert aki szerinte ebben az országban nem eléggé szénporos, olajos vagy malteros, az ne nagyon pofázzon, és ha jól meggondoljuk, nincs is sok oka a pofázásra. Ezt a jogot feladni pedig annyit jelent — szerinte —, mint felkötni magunkat egy diófára. Megtámadhatatlan érvek, melyek súlya alatt lett Miro egyre éberebb, és lovalta bele magát az óriás takarítás legapróbb részleteibe, is, aztán külön, részletesen kitért a bányászházasságok poklára, de az asszonyokat is meg kellene hallgatni, esetleg megérteni, csak hogy azokat a macska se kérdezi, megkapják a virágjukat március elején, aztán elég, ha kirakják nekik a szénporos rongyaikat mosásra.

Nagyon érződött, hogy az utolsó futamnál Miro eléggé hazabeszélt.

Hazabeszélt akkor is, már reggel volt, amikor Szead esetét mondta el, aki szintén otthagya a bányát, aztán nem sokkal utána, idegenben, meghalt. A temetésre Miro a maga részéről óriás csokor fehér szegfűt rendelt, a szalagra meg ráíratta, mivel a pénzéért azt írat az ember a szalagra, amit csak akar, ráíratta: ÉN EZT NEM TETTEM VOLNA, utána pedig a neve kezdőbetűit és a pontos lakáscímét, a postai irányítószámmal együtt. A mondat kapcsán gondoljon Szead arra, amire akar hiszen az örök szénporban semmi sincs kizárva.

Fiatal mama úgy-ahogy kialudta magát hallgató pózában. Mirót nem kérdezgettem, se nem tettem olyan megjegyzéseket, melyek további elmélkedésre indították volna. A búcsúzkodásra legalkalmasabb pillanatban megkértem Mirót, intézkedne fiatal mama hazaszállítása ügyében. Ennél nagyobb sértést nem is mondhattam volna Mirónak, de azért látható fegyelemmel viselte el a megjegyzést. Sikerült a háziaktól is elbúcsúznom, egy kis rézüsttel ajándékoztak meg és azzal a szóbeli ajánlással, hogy őrizném meg őket jó emlékezetemben. Mondtam, efelől nem kell tartaniuk, ezt üstök nélkül is garantálhatom, aztán felszálltam a 2-es feliratú villamosra, és minden kétséget kizáróan ismét feladtam a reményt, hogy Ilijával ebben az életben még találkozom.

Harminc órába telt, amíg hazavergődtem, és mivel a szomszédok jóvoltából a macsákákat jó egészségben találtam, azon kezdtem gondolkodni, melyik úton is menjek tovább anélkül, hogy azután száznyolcvan fokos fordulatot kellene tennem. Ennek a kérdésnek a megválaszolása több napomba telt, igaz, közben meg-megszakítottak, hol a telefon, hol pedig az átellenben lakók, egy virágültetés ügyében, amiben csak úgy általában nyilatkoztam, hiszen ez messze meghaladta emlékezőtehetségem határait.

Ezen a tájon a forróságnak külön lélektana van; egyik napról a másikra megmarad annak ellenére, hogy éjszaka csontrepeszítő a hideg, és ezért a legyek is lehetőleg úgy intézik, hogy alkonyattal fedél alatt legyenek. Az a fedél biztos menedéket jelent, mert az ajtók, ablakok ekkorra már légmentesen lezáródtak, és nincs az a halaszthatatlanul sürgős dolog, amiért bármelyikük is kirepülne. Pontosabban: ki sem engedik őket, holott éppen miattuk zárkóztak be. Olyan szemkiverős röpködésbe kezdenek, nekikeseredett élet-halálharcba, és amikor a legkevésbé se várod, szúrnak.

Fáradt, ernyedt voltam, és ez az ernyedség éppen elégséges kábítószernek bizonyult ahhoz, hogy ne nehezítsem az amúgy sem egyszerű életet, hogy minél kevesebbet kérdezzek és minél nagyobb önfegyelmet tanúsítsak az egyébként nyugtalanító események tanulmányozásában.

Megtudtam például, hogy Miro fenn maradt nálunk, hogy fiatal mama száját egyetlen nyögés vagy panaszszó el nem hagyja, sőt, gyanúsán fürge lett, és, hacsak teheti, ő szolgálja ki Mirót, olyannyira, hogy még a gyógyszeres üvegeket, üvegecskéket is összeszed-

te, és gondosan látkörön kívüli helyezte. Nagyobb biztonság okából.

A város mintha álomból ébredt volna, forrni, forrongani kezdett a levegő, nemcsak a hőmérő higanyszála. Hataimas építkezésekbe fogtak. Furcsa, hogy a meleg ellenére kapott szárnyra a nagy igyekezet; a futballcsapat is mintha magába szállt volna, a játékosok — többek szerint — a Két Pálmában abbahagyták a primadonnászkodást, és szabályos beszélgetésekre is kaphatók voltak egymás közt, mi több, egyikük-másikuk munkaviszonyba is lépett. Magamban már titokban Miro lábnymait vagy keze munkáját sejdítettem itt-ott, amikor megrendezték a lovasjátékokat. A lovasjátékok pedig mindig elterelik a figyelmet a legégetőbb kérdésekről.

A lovasjátékokra az is hazamegy, aki elvből különben a saját temetésére se ment el. Afféle vásárral egybekötött parádé ez, amolyan számadás, hogy ki mire vitte időközben, ha nem több, egy új öltöny, kocsí végigmutogatása. Tekintve, hogy annyi ideig halogattam a visszatérést, kötelességemnek éreztem, hogy magam is kivonuljak; ott sétálgattam a parton, és bólintgattam, és sandán visszavigyorogtam azokra, akik ismerni véltek, vagy köszönésem módjából igyekeztek anyagi és egyéb helyzetemre következtetni. Nem lehetett nehéz dolguk, hiszen anyagi helyzettel soha nem rendelkeztem, egyébbel sem túlságosan; nem tagadom, az a gonddolat is átsuhant a fejemben, hogy talán Ilija is ott lesz, esetleg ő is beöltözik, valamikor a lovasjátékok oszlopos tagja volt, és boldogan fényképeztette magát lóháton, kócsagtollas kalppal a fején, amit akkor sebtében kért kölcsön. Hogy az a kócsagtoll honnan került a Két Pálma közelébe, soha nem sikerült kinyomoznom. Ilija imádtatta a rendezvényeket; ő volt az, aki a neve napját is fehér asztal mellett ülte meg, mindegy volt, mit, csak ünnepelhessen, emelhesse valakire, valamire a poharát, és ott sűrűghessen akár idegenek rostélya körül is, kedvére locsolgatva az olívaolajat, és kenve a fokhagymát.

Mindebből semmi nem lett. Az elektródgyártól csalódottan visszakanyarodtam a partra, egy idegent Ilijának néztem. Semmi kedvem nem volt hazamenni, aztán bejártam az emlékműveket, bizarr ötlet, majd a lehető legszenvtelenebbül leírtam nagy vonalakban a délután történetét.

Az éjszaka folyamán táskámat rendezgettem, figyeltem a kinti zajokat, dulakodás a szomszédban, erőteljes férfihang: „Mindenkinek ezt mondod?!”, női zokogás, a nők mindig zokognak, ágynyi-

korgás, csapkodják a liftajtót, és végül, egyéb zajok híján, köhögni kezd a vízvezeték. Utoljára az utcai zajok maradnak, a tengeréi, ez a sirokkó, a kilométerekről egymásnak átkiabáló halászok hangját mind odasodorta a szél, őseberi, érthetetlen makogás, itt-ott lámpák villantak a távolban, pislogó világítótornyok, pislogásra berendezve. Éjfél után az utca kihalt, időnként el-elsétál egy unatkozó, ügyeletes rendőr, tilosban járkáló taxi suhan lent, esetleg Hudek úr, a kocsi színe kivehetetlen, és a fékpofák állására sem lehet következtetni. Folyamatosan irigyeltem fiatal mama muskátlis boldogságát, aztán a zuhany: nem kellene mindig a kikötőből már kikanyarodott vízi járművek után futkosni, mint akinek a jelen idő is egy kicsit mindig befejezett, ahelyett, hogy folyamatos jövőben ragoznánk a vonatkozó igéket.

Másnap T.-éket kerestem, ellentmondásos család; a lovasjátékok aznapi felvonása már nem érdekelt. Az állomás előtt még tanúja voltam, ahogy két kötözködő alak közül az egyik szabóollóval hadonászik, amit a kabátja belső zsebéből rántott elő, majd elvezették őket. Megdöbbenett a stílusérzéknek ez a hiánya. Jól öltözött gyerekek serege hullámozott el mellettem a szürkületnek abban a mindenre kész révületében. Bátorítóan mosolyogtam, jelezve, hogy akár velük is tarthatok, részemről semmi veszély nem fenyegeti őket, fondorlataikat, ha akarják, előre is jóváírom, kössünk barátságot; pillantások ritmikus játéka csak az egész, még csak nem is szóbeli, megfoghatatlan jelenség, amit vagy megért valaki, vagy nem; nem fontos mindenről papírt gyártani. Megíratlan dolgok is tartozhatnak a létező világ fogalomkörébe.